

Minnen från olika tider finns gömda i stadens byggnader, gator och torg. De kan väckas till liv igen genom berättelser, vandringar och möten. Det du håller i din hand är en introduktion till det Sverigefinska Göteborgs historia. Här finns en karta med stopp på betydelsefulla platser, och en tidslinje som visar olika epoker.

Välkommen att följa med på vandringen!

Kaupungin rakennukset, kadut ja torit pitävät kätöksissään muistoja eri aikakausilta. Ne voidaan herättää henkiin kertomuksien, vaelluksien ja tapaamisten. Sinun kädessäsi on nyt johdanto ruotsinsuomalaisen Göteborgin historiaan. Siihen kuuluu kartta, johon on merkitty tärkeät pysähdyspaikat ja eri aikakausia esittävä aikajana.

Tervetuloa mukaan kaupunkikierrokselle!

TIDSLINJE - DET SVERIGEFINSKA GÖTEBORG AIKAJANA - RUOTSINSUOMALAINEN GÖTEBORG

Krigsbarn. Ånnesarkivet, Göteborgs stadsmuseum. Fotograf: okänd

ANDRA VÄRLDSKRIGET

Under andra världskriget kom cirka 70 000 finska krigsbarn till Sverige från Finland. Av dem kom några tusen till Göteborg. De flesta återvände hem efter kriget men en del blev kvar. Även soldater skadade i kriget kom och fick vård i staden.

Stora mängder förnödenheter skickades från Sverige till Finland. Från Göteborg gick stora delar till vänorterna Åbo. Som tack för den hjälp göteborgare hade visat Finlands folk under krigsåren skänkte Åbo stad konstverket "När vänskapsbanden knytes". Det står vid Näckrosdammen och en kopia finns på Trätorget i Åbo.

TOINEN MAAILMANSOTA

Toisen maailmansodan aikana Ruotsiin tuli noin 70 000 suomalaista sotilasta. Heistä muutama tuhat tuli Göteborgiin. Useimmat lapset palasivat kotiin sodan loputtua, mutta jotkut jäivät tänne. Myös sodassa haavoittuneita sotilaita tuli kaupunkiin hoidettavaksi.

Suuria määriä tarvikkeita lähetettiin Ruotsista Suomeen. Suuri osa Göteborgista lähetystä tarvikkeista päätyi Turkuun, joka oli ystävyyskaupunki. Kiitokseksi göteborgilaisten antamasta avusta Suomen kansalle Turun kaupunki lahjoitti heille taideteoksen "Kun ystävyysuhteet solmitaan". Ystävyyspatsas sijaitsee Näckrosdammenilla ja sen kaksoiskappale on Turun Puutorilla.

FLYTTEEN TILL ARBETE

Från 1950-talet ökar finländarnas invandring till Göteborg, tusentals kom till staden varje år. Finländarna blir den största invandrargruppen och 1970 utgör de över 40 procent av den totala invandringen. Den största anledningen var att arbetstillfällena saknades i Finland medan Sverige hade arbetskraftsbrist, dessutom var gränserna öppna i Norden. De arbeten som fanns att tillgå var främst inom industrisektorn.

Till en början bosatte finländarna sig i stadsdelarna Haga, Linné och Tuve. Men på 1970-talet förändras bilden och de flesta finländare flyttar till östra Göteborg. Även på Hisingen med Tuve, Biskopsgården och Backa ser vi en betydande inflyttning.

MUUTTO TYÖHÖN

Muutto Göteborgiin alkoi lisääntyä 1950-luvulla, jolloin kaupunkiin tuli tuhansia suomalaisia vuosittain. Suomalaisista tuli suurin maahanmuuttajaryhmä, jonka osuus vuonna 1970 oli yli 40 prosenttia kokonaismaahanmuutosta. Suurin syy muuttoon oli työn puute Suomessa ja työvoimapulaa Ruotsissa rajojen ollessa nyt avoimia Pohjolassa. Avoimet työpaikat olivat lähinnä teollisuudessa.

Suomalaiset muuttivat aluksi Hagan, Linnén ja Tuven kaupunginosiin. Tilanne muuttui 1970-luvulla ja useimmat suomalaiset muuttavat nyt itäiseen Göteborgiin. Myös merkittävää muuttoa tapahtui Hisingenin Tuveen, Biskopsgårdeniin ja Backaan.

BOSTÄDERNA

När invandringen från Finland till Göteborg ökade från 1950-talet och framåt följde bostadsmarknaden inte med. Provisoriska hem ställdes upp nära fabrikena och ungarshotell öppnades. Varven ställde bland annat upp baracker i Krokängsparken och båtar i älven. SKF delade in sina baracker efter nationalitet, finnarnas kallades för "Pokerhotellet". Det var inte alltid den högsta standarden på boendena och facket kunde konstatera att Eriksberg "blivit av med en skamfläck" när båtarna till slut flyttades.

Så småningom flyttade de flesta finländare till nybyggda områden i Göteborgs utkanter och till miljonprogrammets hyreshus.

Kortedala, Angered, Hjällbo. Göteborgs stadsmuseum. Fotograf: Jacky Leisner

ASUNNOT

Maahanmuutto lisääntyi Suomesta Göteborgiin 1950-luvulta alkaen, mutta asuntomarkkinat eivät ehtineet seurata mukana. Tilapäisiä asuntoja rakennettiin tehtaiden lähelle ja poikamieshotelleja avattiin. Telakat sijoittivat parakeja muun muassa Krokängsparkeniin ja asuntolaivoja jokeen. SKF jaotteli parakkinsa kansallisuuksien mukaan. Suomalaisien parakeja kutsuttiin "Pokerihotelliksi". Asuntojen taso ei aina ollut parhaasta päästä ja ammattiliitto saattoi todeta, että Eriksberg "oli päässyt eroon häpeäpilkustaan", kun asuntolaivat lopulta siirrettiin pois.

Ajan mittaan useimmat suomalaiset muuttivat uusille asuntoalueille Göteborgin laitamille ja miljoonaohjelman vuokra-asuntoihin.

"Någonstans i Finland". Fotograf: Daniel Finholm

ÅTERFLYTTENINGEN

Under 1980-talet påverkade nedgången i den svenska ekonomin industrin och många finländare valde att flytta tillbaka till Finland där ekonomin gick uppåt. Den dragningskraft som arbetet utgjort verkade nu i motsatt riktning. Många av hemvändarna hade bildat familj och ville ge barnen en finsk skolgång. Andra anledningar som brukar nämnas är hemlängtan eller vantrivsel. Många åker fram och tillbaka mellan länderna och stannar i perioder på båda sidor av bottenviken.

Drygt hälften av de cirka 500 000 som kommit till Sverige sedan 1950-talet har återvänt till Finland.

PALUUMUUTTO

Laskusuhdanne 1980-luvulla vaikutti Ruotsin talouteen ja teollisuuteen ja monet suomalaiset palasivat takaisin Suomeen, jossa talous oli kasvussa. Työn saanti veti ihmisiä nyt päinvastaiseen suuntaan. Monet paluumuuttajat olivat ehtineet perustaa perheen ja halusivat nyt panna lapsensa suomalaiseseen kouluun. Muina paluumuuton syinä on tapana mainita koti-ikävä tai viihtymättömyys.

Monet muuttivat edestakaisin maiden välillä ja asuivat jaksottain Pohjanlahden kummallakin puolella.

Yli puolet noin 500 000:sta 1950-luvulta lähtien Ruotsiin muuttaneesta on palannut Suomeen.

Polkua for utställningen Musiklivet på Göteborgs stadsmuseum. Publikens reaktioner när Hampton och hans band

SVERIGEFINSKT LIV IDAG

Mellan 1948-1976 blev ca 100 000 finländare svenska medborgare. Idag beräknas det finnas 675 000 invånare med finsk härkomst i landet, ca 25 000 av dem finns i Göteborg.

I utställningen "Musiklivet i Göteborg" hittar vi några av ättlingarna till de finska invandrarna, bland annat Timo Räisänen och Miriam Bryant. En annan uppmärksammas yngre göteborgare med finsk bakgrund är författaren Eija Hetekivi Olsson.

Det sverigefinska livet lever också vidare med Sisuradio, en sverigefinsk radiokanal som mestadels sänder på finska men även en del på meänkieli samt på svenska. Sisuradio är en del av Sveriges Radio och har funnits sedan 1969.

RUOTSINSUOMALAISTEN ELÄMÄ TÄNÄÄN

Vuosina 1948-1976 noin 100 000 suomalaista otti Ruotsin kansalaisuuden. Maassa lasketaan tänään olevan 675 000 suomalaisperäistä asukasta, joista noin 25 000 asuu Göteborgissa. Näyttelystä "Göteborgin musiikkielämää" löydämme muutamia suomalaissiirtolaisten jälkeläisiä, muun muassa Timo Räisäsen ja Miriam Bryantin. Yksi merkittävä Göteborgin nuori ruotsinsuomalainen on kirjailija Eija Hetekivi Olsson.

Ruotsinsuomalainen elämä jatkuu myös Sisuradiossa, joka lähettää pääasiassa suomen kielellä, mutta myös osittain meänkielillä ja ruotsiksi. Sisuradio on osa Ruotsin radiota ja se on toiminut vuodesta 1969.

KÄLLFÖRTECKNING LÄHDELUETTELO

Nelly Laitinen & Pia Lindholm. *Krigets barn*.
Utgiven av Svenska litteratursällskapet i Finland, 2014.

Eric De Geer, *Finländare i Göteborg*.
Göteborgs historiska museum, 1980.

Eric De Geer. *Finländare i Göteborg 2 - resultat från en enkät*.
Göteborgs historiska museum, 1980.

Eric De Geer. *Göteborgs invandrageografi - De utländska medborgarnas regionala fördelning*.
Uppsala, 1999.

Jari Kuosmanen. *Finnkampen - En studie av finska mäns liv och sociala karriärer i Sverige*.
Göteborg, 2001.

Red. Kerstin Persson Bertheaud, Lennart Sandberg och Kjersti Bosdotter. *Kvinnan på varvet*.
Varvshistoriska föreningen i Göteborg, 2005.

Marja Ägren. *Är du finsk eller? - En etnologisk studie om att växa upp och leva med finsk bakgrund i Sverige*.
Göteborg, 2006.

Staffan Larsson & Elsa Leth. *Vi kom för en tid - stannade hela livet*.
Göteborg, 2011.

Kari Tarkiainen. *Finnarnas historia i Sverige 1*.
1990.

Kari Tarkiainen. *Finnarnas historia i Sverige 2*.
Jyväskylä, 1993.

Jarmo Lainio (red). *Finnarnas historia i Sverige 3*.
Helsingfors, 1996.

WALK WITH ME

DET SVERIGEFINSKA GÖTEBORG - STADSVANDRING PÅ SVENSKA OCH FINSKA

RUOTSINSUOMALAINEN GÖTEBORG - KAUPUNKIKIERROS RUOTSIKSI JA SUOMEKSI

SVENSKA / SUOMEKSI

HÄNG MED PÅ STADSVANDRING I DET SVERIGEFINSKA GÖTEBORG!

I århundraden har folk rört sig mellan Sverige och vad som i dag är republiken Finland. I 700 år, fram till 1809 då Finland blev ett ryskt storfurstendöme var Sverige och Finland ett rike.

Finländare har alltså funnits länge i Sverige och Göteborg är inget undantag. Myten säger att Majorna fått sitt namn efter det finska ordet för stuga, hur det verkligen förhåller sig med den saken vet vi inte.

I stadens miljöer finns spår av den finska befolkningen. Därför vill vi genom en stadsvandring ge en introduktion till det sverigefinska Göteborgs rika historia, från den första tiden fram till idag.

LÄHDE MUKAAN KAUPUNKIKIERROKSELLE RUOTSINSUOMALAISEEN GÖTEBORGIIN!

Ihmiset ovat vuosisatoja muuttaneet Ruotsin ja nykyisen Suomen tasavallan välillä. Suomi ja Ruotsi olivat 700 vuotta samaa valtakuntaa kunnes Suomesta tuli vuonna 1809 venäläinen suuriruhtinaskunta.

Suomalaiset ovat siis olleet kauan Ruotsissa, eikä Göteborg ole mikään poikkeus. Myytti kertoo, että kaupunginosa Majorna olisi saanut nimensä suomenkielisestä sanasta maja, mutta tämän todenperäisyyttä ei kuitenkaan tiedeti.

Kaupungin miljöissä on merkkejä suomalaisesta asutuksesta. Haluamme sen vuoksi kaupunkikierroksen avulla perehdyttää ruotsinsuomalaisen Göteborgin rikkaaseen historiaan alkuajoista aina nykypäivään.

1. PACKHUSPLATSEN

Suurten siirtolaivuosten aikana moni suomalainen lähti Göteborgin kautta etsimään onnea Atlantin toiselta puolelta. Vuosien 1882-1910 aikana lähes 50 000 henkeä matkusti Göteborgin kautta. Jonkin matkaa Köpmansgatania alas päin näemme rakennuksen, jossa Finn Sanomat toimi aikoinaan, samoissa tiloissa, joissa myös talousalan lehti Göteborgs handels- och sjöfartstidning toimi. Finn Sanomat oli ensimmäinen suomenkielinen lehti Ruotsissa ja ehkä ensimmäinen maahanmuuttajalehti Euroopassa. Tietyllä aikajak-solla lehti ilmestyi 5 päivänä viikossa.

1

1. PACKHUSPLATSEN

Under emigrationen var det många finländare som passerade Göteborg för att söka sin lycka på andra sidan Atlanten. Mellan 1882-1910 mellanlandade närmare 50 000 människor i staden. En bit ner för Köpmansgatan kan vi skymta byggnaden där tidningen Finn sanomat huserade, samma lokaler där Göteborgs handels- och sjöfartstidning en gång verkat. Finn sanomat var den största finskspråkiga tidningen i Sverige och kanske den största invandrar-tidningen i Europa. Under en period utkom den 5 dagar i veckan.

2

2. HVITFELDTSPLETSEN

Täällä on suomalainen kirkko, joka oli yksi suomenkielisten varhaisimmista kokoontumispaikoista 1950-60-luvulla. Yhdistyselämä on ollut tärkeää Göteborgin ruotsinsuomalaiselle väestölle. Tanssit, ulkoilu ja muut toiminnot pitivät ruotsinsuomalaisia yhdessä pitkään. Tänä jäsenmäärät pienenevät, sillä monet suomalais-lapset eivät osaa kieltä tai eivät osallistu perinteisiin. He tuntevat usein itsensä enemmän ruotsalaisiksi kuin suomalaisiksi. Tämän vuoksi monien yhdistysten on vaikeata pysyä hengissä. On myös poikkeuksia, esimerkiksi "Fin i väst", kotisivu ruotsinsuomalaisille nuorille ja vanhemmille Länsi-Götanmaalla ja Ruotsinsuomalainen nuorisoliitto, jonka "tehtävänä on toimia ruotsinsuomalaiseen vähemmistöön kuuluvien lasten ja nuorten vapaa-ajan- ja etujärjestönä".

3. LINNÉ/HAGA

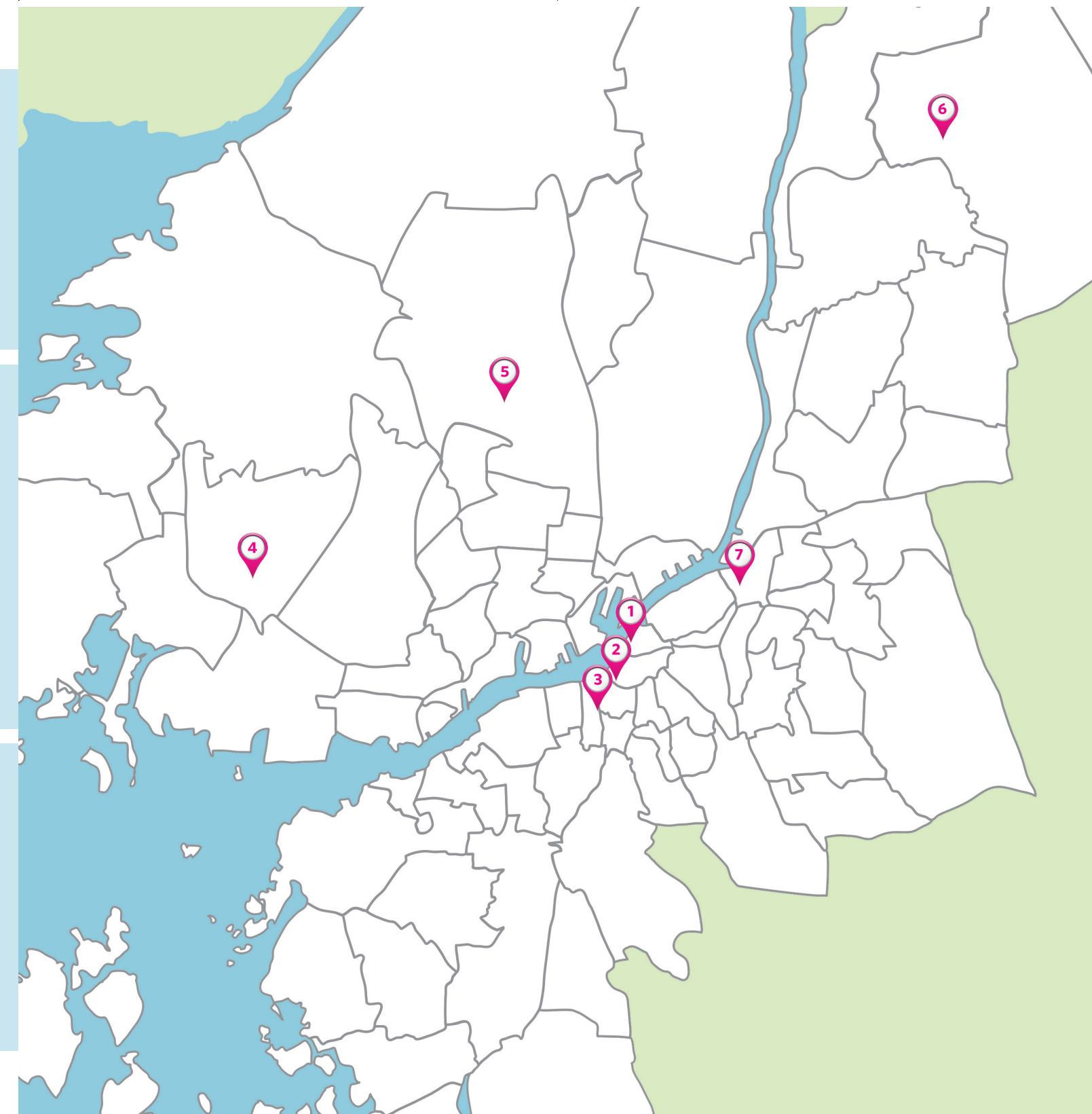
Monet työvoimamaahanmuuttajat asettuivat asumaan tänne 1950-luvulla. Korttelit olivat rappeutuneita ja niissä oli alhainen asuntojen taso. Huoneistot olivat pieniä, vessat ja suihkut olivat pihalla tai kellarissa. Usein miehet tulivat ensin Göteborgiin ja heidän hankittuaan työn ja asunnon muu perhe muutti perässä. Kun alue uusittiin, harvoilla suomalaisilla oli mahdollisuus jäädä asumaan tai muuttaa tänne.

3

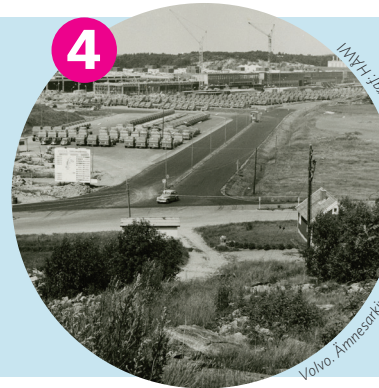
3. LINNÉ/HAGA

Här bosatte sig många av de tidiga arbetskraftsin-vandrarna på 1950-talet. Det var nergångna kvarter med låg standard. Lägenheterna var små, toalett och dusch fanns på gården eller i källaren. Ofta var det mannen som kom först till Göteborg, när de skaffat arbete och boende flyttade familjerna efter. När området rustades upp var det få finnar som hade möjlighet att bo kvar eller slå sig ner här.

4. VOLVO TORSLANDA

Här arbetade många som kom från Finland. Det var ett typiskt arbete för invandrare som inte krävde utbildning eller erfarenhet. Många började arbeta inom en vecka eller blev rekryterade i Finland. Det var inte alltid helt friktionsfritt på arbetsplatserna. De svenska arbetarna klagade på att finnarna "förstörde ackorden", det vill säga jobbade för snabbt. Finnarna i sin tur upplevde att arbetslivets struktur var annorlunda. De var vana vid en mer hierarkisk situation där förmän och chefer tilltalades på ett helt annat vis.

4

4. VOLVO TORSLANDA

Monet Suomesta tulleet työskentelivät täällä. Työ oli tyy-pillistä maahanmuuttajille, koska se ei vaatinut aikaisem-paa koulutusta tai kokemusta. Monet aloittivat työnteon viikon sisällä tai heidät rekrytoitiin Suomesta. Työpaikoil-la kaikki ei aina sujunut kitkatta. Ruotsalaiset työntekijät valittivat suomalaisten "pilaavan heidän urakkansa", eli he tekivät töitä liian kovaa. Suomalaiset puolestaan koki-vat työelämän rakenteen erilaiseksi. He olivat tottuneet paljon hierarkisempaan järjestelmään, jossa työnjohtaja ja päälliköitä puhuteltiin aivan eri tavalla.

5. TUVE

Här bosatte sig många av finnarna innan den stora arbetskraftsinvandringen startade. Siffror visar att 1968 bestod finnarna av 6,5 procent (589 personer) av Tuves befolkning, den största andelen i Göteborg. Även om antalet fortsatte öka så blev andelen av befolkningen allt mindre med tiden. Många finnar var från landsbygden och på bilden ser vi ett naturskönt Tuve som antagligen lockade.

5. TUVE

Monet suomalaiset asettuivat asumaan tänne ennen suurta työvoiman maahanmuuton alkamista. Tilastot osoittavat, että vuonna 1968 suomalaisten osuus oli 6,5 prosenttia (589 henkeä) Tuven asukasmäärästä, eli suurin osuus Göteborgissa. Lukumäärän lisään-tymisestä huolimatta suomalaisten osuus väestöstä laski ajan mittaan. Monet suomalaiset olivat peräisin maaseudulta ja kuvasta näemme, että luonnonkaunis Tuve ilmeisesti houkutteli heitä.

5

6. ANGERED

Från 1970-talet och framåt var det i områdena Gårdsten, Hjällbo, Angered som det bodde flest sverige-finnar i Göteborg. Detta märktes, inte minst i skolan där många gick i finsk klass. Från början var det ett modernt och nybyggt miljonprogramsområde men ganska snart blev det nergången och slitet, speciellt Gårdsten. Idag finns det fortfarande många sverige-finska boende i främst Angered. Här finns också ett finskt dagcenter för äldre.

6

6. ANGERED

1970-luvulta eteenpäin Göteborgin ruotsinsuomalaisia asui eniten Gårdstenin, Hjällbon ja Angeredin alueilla. Tämä näkyi erityisesti kouluissa, joissa monet oppiaat kävivät suomenkielistä luokkaa. Miljoonaohjelman puitteissa rakennetut uudet asunnot olivat aluksi moderneja, mutta melko pian ne rappeutuivat, varsinkin Gårdsten. Monia ruotsinsuomalaisia asuu edelleen varsinkin Angeredissa. Täällä on myös suomenkielinen päiväkeskus ikäihmisille.

7. REDBERGSPLATSEN

Vid Redbergsplatsen låg Teater Finland. Den turne-rade och var välkänd i både Sverige och Finland. I samma kvarter ligger idag den finska pingstkyrkan vars verksamhet fortfarande är levande med bland annat second handbutik. Svenska kyrkans finska verksamhet finns i Oskar Fredrik kyrka där dop och vigslar kan ske på finska. Tidigare fanns i Göteborg flera affärer som sålde finsk mat. Idag finns det inga kvar, den som söker finska specialiteter får söka upp välsorterade mataffärer för att hitta till exempel Karelska piroger.

7. REDBERGSPLATSEN

Redbergsplatsenilla sijaitsi Teater Finland. Se kävi kiertueilla ja oli tunnettu sekä Ruotsissa että Suomessa. Samassa korttelissa on nykyisin suomalainen helluntai-kirkko, joka toimii edelleen ja jossa on käytetyn tavarain kauppa. Ruotsin kirkon suomenkielinen toiminta on Oskar Fredrik kirkossa, jossa kastetilaisuudet ja vihki-miset voi saada suomeksi. Göteborgissa oli aikaisemmin useita suomalaista ruokaa myyviä liikkeitä. Nykyisin ei ole ainuttakaan jäljellä. Suomalaisia erikoisuuksia ha-vi-televa saa nykyisin etsiä esimerkiksi karjalanpiirakoita hyvin varustetuista ruokamyyläistä.

7

GÖTEBORG BERÄTTAR

Göteborg fyller 400 år. 400 år av mångkultur och influenser från hela världen. Inför jubileet frågade staden om göteborgarnas idéer. Många ville då lyfta fram stadens historia och berättelserna om Göteborg. Med detta som utgångspunkt startade projektet Göteborg berättar.

I projektet vill vi dela kunskap och berättelser med varandra om den plats vi bor på. *Walk with me* är en del av detta projekt. Denna stadsvandring är därför en del av en serie stadsvandringar som kommer att lyfta fram olika perspektiv på Göteborg under åren som kommer.

Stadsvandringen Det sverigefinska Göteborg är en del av en serie stadsvandringar om de nationella minoriteternas Göteborg. Stadsvandringen är framtagna tillsammans med representanter från Göteborgs stads sverigefinska råd.

Läs mer om Göteborgs jubileum: www.goteborg2021.com
Göteborgs stadsmuseum: www.goteborgsstadsmuseum.se

GÖTEBORG KERTO

Göteborg täyttää 400 vuotta. 400 vuotta monikulttuurisuutta ja vaikutteita kaikkialta maailmasta. Ennen juhlia kaupunki peräsi asukkaaltaan ideoita. Monet halusivat nostaa esiin kaupungin historian ja kertomukset Göteborgista. Tältä pohjalta käynnistyi hanke Göteborg kerto.

Haluamme hankkeessa levittää tietoa ja kertomuksia toisillemme asuinpaikastamme. "Walk with me" on hankkeen yksi osa. Tämä kaupunkikierros on sen vuoksi yksi kaupunkikierros-sen sarjassa, jossa nostetaan esiin eri perspektiivejä Göteborgista tulevana vuosina.

Kaupunkikierros Ruotsinsuomalainen Göteborg on yksi kansallisia vähemmistöjä käsittelevän kaupunkikierrossarjan osa. Kaupunkikierros on laadittu yhdessä Göteborgin kaupungin ruotsinsuomalaisen neuvoston edustajien kanssa.

Lue lisää Göteborgin juhlallisuuksista: www.goteborg2021.com
Göteborgin kaupungin museo: www.goteborgsstadsmuseum.se